

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя
доктору економічних наук, професору
Мельник Лілії Миколаївні

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента **Радинського Сергія Віталійовича**

на дисертаційну роботу **Чернія Ігоря Ігоровича**

«Модернізація взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах
цифровізації економіки»,

подану до захисту на здобуття

наукового ступеня доктора філософії

в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Рецензію подано за результатами ознайомлення та аналізу тексту дисертаційної роботи; опублікованих наукових праць; документів, що свідчать про впровадження результатів дослідження Чернія Ігоря Ігоровича, підготовка якого здійснювалась на кафедрах менеджменту та адміністрування і економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

1. Актуальність теми дисертації та зв'язок з науковими напрямками, темами.

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження зумовлена глибокими структурними змінами економічних відносин на місцевому рівні, що відбуваються під впливом процесів децентралізації та цифровізації економіки. В умовах посилення ролі територіальних громад як самостійних суб'єктів соціально-економічного розвитку зростає потреба у формуванні ефективних механізмів взаємодії з бізнесом, здатних забезпечити сталий ріст територій. Проте на практиці такі механізми часто є малоефективними та не враховують

потенціалу цифрових технологій для підвищення координації та результативності партнерських відносин.

Цифрова трансформація суттєво змінює логіку комунікацій, управлінських процесів та прийняття рішень, створюючи передумови для переходу від адміністративно-ієрархічних до партнерських моделей взаємодії. Вивчення міжнародного досвіду свідчить про ефективність цифрових платформ, відкритих даних та інструментів електронної участі у зміцненні співпраці між владою, бізнесом і громадянами. Однак, у вітчизняних територіальних громадах відчувається дефіцит комплексних підходів до модернізації такої взаємодії з урахуванням рівня цифрової готовності суб'єктів. Таким чином, дисертаційне дослідження, спрямоване на теоретичне обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо модернізації взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах цифровізації економіки, є своєчасним, науково обґрунтованим та практично значущим.

Тема дисертаційної роботи Чернія І.І. відповідає окремим елементам фокусу освітньо-наукової програми 051 «Економіка» третього рівня вищої освіти Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до планів науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя в рамках прикладного наукового дослідження кафедри економіки та фінансів за темою «Сучасні фінансово-економічні системи України: новітні тренди забезпечення стійкості та ефективного управління» (2024-2027 рр., державний реєстраційний номер 0124U003478).

2. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи.

У дисертаційній роботі Чернія І.І. отримано такі основні наукові результати:

- вперше запропоновано механізм цифровізації місцевої економіки, що інтегрує комплекс взаємопов'язаних компонентів і цифрових інструментів для підвищення ефективності взаємодії територіальних громад і бізнесу;

- вдосконалено підхід до визначення функціональних ролей ключових суб'єктів місцевого розвитку, що дало змогу простежити їх трансформацію від пасивних та адміністративно орієнтованих учасників до активних, інтегрованих і інноваційно спрямованих акторів;

- удосконалено алгоритм оцінювання цифрової готовності бізнесу, що, ґрунтуючись на адаптації провідних міжнародних методик до українських інституційних, економічних і технологічних умов, охоплює п'ять рівнів готовності та шість функціональних доменів, забезпечуючи комплексний аналіз цифрової трансформації підприємств різних галузей;

- отримало подальший розвиток науково-практичне обґрунтування рекомендацій та заходів для підвищення ефективності взаємодії між територіальними громадами та бізнесом в Україні в умовах цифровізації;

- отримало подальший розвиток обґрунтування наявності дисбалансу у вигляді цифрових диспропорцій між територіальними громадами та бізнесом, які знижують ефективність їхньої співпраці.

Наукові результати та висновки дисертаційної роботи отримані автором самостійно.

Здобувач самостійно опрацював законодавчі та нормативно-правові акти України; наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, які присвячені проблемам регіонального та місцевого розвитку цифрової економіки; інформацію на офіційних веб-сайтах досліджуваних територіальних громад; звітну документацію підприємств, які стали об'єктами дослідження; документи міжнародних організацій та офіційні матеріали органів місцевого самоврядування в Тернопільській області; державні, регіональні та міжнародні програми.

3. Практична цінність одержаних результатів.

Практична значимість роботи підтверджується впровадженням результатів дослідження в подальшій діяльності Тернопільської міської територіальної громади (довідка про впровадження № 82/2 від 24.11.2025), Заліщицької міської територіальної громади (довідка про впровадження

№ 03-23/2653 від 11.11.2025), Підволочиської селищної територіальної громади (довідка про впровадження № 01-2243/03-15 від 14.11.2025), Трибухівської сільської територіальної громади (довідка про впровадження № 565/04-18 від 02.12.2025).

Окрім того, наукові результати впроваджено в господарську діяльність групи компаній «MagneticOne Group» (довідка про впровадження № 136/25 від 03.12.2025).

Теоретична спрямованість і практична значимість результатів, отриманих в процесі наукових досліджень, дозволяють зробити висновок про доцільність подальшого їх використання для планування та реалізації стратегій розвитку територіальних громад різного типу, а також для налагодження ефективної співпраці між територіальною громадою і бізнесом та під час навчального процесу.

4. Повнота викладу наукових положень та результатів в опублікованих працях, дотримання вимог академічної доброчесності.

Основні положення дисертації висвітлено у 16 публікаціях, з них 6 – статті у наукових фахових виданнях України та 10 публікацій за матеріалами міжнародних та науково-практичних конференцій. Таким чином, щодо кількості та якості публікацій виконано вимоги «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022.

Здійснена автором публікація результатів дисертаційного дослідження у рецензованих виданнях, які проводять перевірку матеріалів на відсутність запозичень, є елементом підтвердження відсутності порушень академічної доброчесності. Вся інформація в роботі, що отримана з використанням опублікованих результатів інших дослідників, оформлена належним чином та містить посилання на джерела. В цілому, у дисертаційній роботі Чернія Ігоря Ігоровича порушень академічної доброчесності не виявлено.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірність сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі, викладені належним чином і обґрунтовані з використанням сучасних наукових методів й підходів, достовірних даних, економічних розрахунків.

Дослідження проблематики спрямоване на комплексне осмислення та наукове обґрунтування процесів модернізації взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах цифровізації економіки та базується на положеннях і висновках економічної науки, наукових роботах вітчизняних й зарубіжних вчених, а також нормах чинного законодавства України.

Результати дисертаційного дослідження в достатній кількості ілюстровано таблицями, графіками та рисунками, що сприяє наочності викладеного матеріалу.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні Чернія І.І., впливають із достовірності отриманих дисертантом результатів, засвідчених відповідними довідками впровадження, обговоренням матеріалів роботи на міжнародних науково-практичних конференціях, а також наукових семінарах кафедри економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, де отримали позитивну оцінку.

6. Оцінка змісту дисертації.

Дисертаційна робота складається із вступної частини, трьох розділів, заключних висновків, списку використаних джерел та додаткових матеріалів. Робота викладена на 382 сторінках, включаючи 217 сторінок основного тексту. Перелік використаних джерел містить 401 найменування.

У вступній частині дисертаційної роботи обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок з сучасними науковими напрямками й програмами розвитку. Автором чітко сформульовано мету та завдання роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, розкрито елементи наукової новизни та практичну значущість отриманих результатів, а також подано інформацію про

особистий внесок здобувача, апробацію результатів і публікації за темою дисертації.

У першому розділі автором проаналізовано сутність та еволюцію взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах трансформації економічних відносин. Також у розділі уточнено зміст економічної категорії «взаємодія територіальної громади і бізнесу», обґрунтовано роль цифровізації як ключового чинника зміни управлінських моделей та функціональних ролей суб'єктів місцевого розвитку. Особливу роль приділено узагальненню міжнародного досвіду цифрового партнерства між громадою і бізнесом з метою визначення ефективних практик, котрі будуть придатними для адаптації в Україні.

У другому розділі здійснено ґрунтовний аналіз сучасного стану взаємодії територіальних громад і бізнесу на прикладі Тернопільської області, охарактеризовано основні форми та інструменти партнерства, рівень цифрової готовності громад і підприємницького сектору, а також виявлено бар'єри та виклики цифровізації місцевої економіки, які істотно відрізняються залежно від типу громади. Обґрунтовано напрями підвищення цифрової спроможності громад, підтримки релокованого бізнесу як стратегічно важливого вектору розвитку місцевої економіки та запропоновано алгоритм оцінювання цифрової готовності підприємств.

У третьому розділі розроблено практичні підходи до модернізації взаємодії суб'єктів місцевого розвитку в умовах цифрової трансформації з урахуванням типології територіальних громад. Запропоновано агентно-орієнтовану модель взаємодії територіальних громад і бізнесу, проведено сценарне моделювання синергетичних ефектів цифровізації та сформовано цілісний механізм цифровізації місцевої економіки з відповідним інструментарієм його реалізації, що базується на системному підході та інтегрує дві взаємопов'язані групи інструментів для бізнесу та для громади, які спільно формують єдину цифрову економічну систему територіального розвитку і сприяють синергії економічних, соціальних та управлінських процесів.

У висновках дисертації узагальнено результати дослідження, які характеризуються науковою новизною та практичною значущістю. Основні теоретичні та прикладні положення роботи оприлюднено у наукових фахових виданнях та апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях.

У додатках дисертаційного дослідження наведено акти впровадження її результатів, матеріали щодо їх апробації, а також довідково-ілюстративні матеріали, які доповнюють і розширюють основний зміст роботи.

7. Відповідність дисертаційної роботи вимогам МОН України.

Дисертація в цілому належним чином структурована, витримано логічну послідовність викладу теоретичних положень, підтверджених практичним матеріалом і узагальненнями наукових публікацій. У дисертації продемонстровано оригінальний авторський підхід до вирішення поставленого наукового завдання. Таким чином, дисертаційне дослідження є завершеним науковим доробком, яке написано науковою мовою з використанням термінології галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

За змістом, оформленням, важливістю та глибиною вирішення наукових проблем подана дисертаційна робота Чернія Ігоря Ігоровича повністю відповідає вимогам спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

8. Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Робота є самостійною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо проблематики дослідження. Попри те, має місце низка питань дискусійного характеру:

1. У першому розділі дисертації ґрунтовно розкрито теоретичні засади взаємодії територіальних громад і бізнесу, однак доцільно було б чіткіше структурувати еволюцію наукових підходів, виокремивши їх у вигляді узагальненої таблиці або схеми.

2. Вважаю, що у першому розділі дисертації міжнародний досвід цифрової взаємодії територіальних громад і бізнесу представлено широко,

проте окремі приклади носять описовий характер і могли б бути глибше адаптовані до українських інституційних реалій.

3. Здійснений у другому розділі ґрунтовний аналіз цифрової готовності територіальних громад Тернопільщини та висока валідність отриманих результатів мають вагоме прикладне значення, проте локальний характер вибірки зумовлює певну обмеженість у поширенні висновків на загальнонаціональний рівень.

4. Авторське визначення механізму цифровізації місцевої економіки є науково коректним, проте його доцільно було б співвіднести з чинними стратегічними документами державної політики, що стосуються цифрового розвитку.

5. У третьому розділі дисертації попри обґрунтованість авторського підходу до модернізації взаємодії територіальних громад і бізнесу, механізми оцінювання результативності таких трансформацій потребують додаткової конкретизації. Робота суттєво виграла б від впровадження системи індикаторів, що охоплюють рівень цифрової участі, питому вагу електронних послуг, кількість спільних проєктів, а також показники цифрової зрілості суб'єктів господарювання.

6. Дисертаційне дослідження характеризується глибиною аналізу, водночас питання фінансового супроводу цифрових трансформацій та диференціації джерел фінансування окреслено лише фрагментарно.

Проте, наведені дискусійні положення та окремі зауваження не знижують у цілому позитивної оцінки теоретичної, методичної та практичної цінності дисертаційної роботи. Вони мають безперечно корисну значущість як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Висновки щодо дисертації в цілому

Вивчення дисертаційної роботи Чернія Ігоря Ігоровича на тему «Модернізація взаємодії територіальних громад і бізнесу в умовах цифровізації економіки» засвідчує, що дослідження є завершеною, цілісною науковою працею, виконаною на високому науково-теоретичному рівні. Дослідження за

науковим рівнем, обсягом, змістом, публікаціями та практичним значенням отриманих результатів відповідає освітньо-науковій програмі підготовки докторів філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») та чинним вимогам Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022.

На основі вищевикладеного, вважаю, що дисертант Черній Ігор Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

Сергій РАДИНСЬКИЙ

Сергій Радинський
Віктор О. Журав